

Revitalizacija ruralnih
ekonomija i društva
pomoću LEADER-a i
Lokalnih akcijskih grupa

JAČANJE LEADER-A I RURALNIH PODRUČJA. SAD!

LEADER označava regionalni razvoj kojim upravlja lokalna zajednica, kojim se promiče otpornost na krizu i sposobnost za inovacije ruralnih područja. Potpora LEADER-u kao participativnom regionalnom razvoju može biti put do uspjeha.

European Leader Association
for Rural Development
Brussels, www.elard.eu

SWEDISH
PRESIDENCY
2020-2022

LOKAL
UTVECKLING
SVERIGE

LEADER
MREŽA HRVATSKE
LEADER NETWORK CROATIA

TRENTNA SITUACIJA

Kako se mi, kao društvo, nosimo s neočekivanim krizama bez odustajanja od prethodno postavljenih ciljeva održivosti? Regionalna struktura LEADER-a nudi različite mogućnosti za upravljanje krizom i transformaciju krize.

Transformacija se temelji na rješavanju problema uz građansku participaciju i djelovanje lokalnog stanovništva.

LEADER-ova načela samoorganizacije, osobne odgovornosti i angažmana pogođenih, kriteriji su za otpornost na krizu u ruralnom području. Međutim, korištenje vlastitih resursa za rješavanje problema ne bi nas trebalo spriječiti u razumijevanju šireg konteksta.

U nastavku su predstavljene osobitosti LEADER/CLLD-a na kojima gradi kapacitete za gospodarski i društveni razvoj čak i u izazovnim situacijama.

JEDINSTVENE USLUGE KOJE NUDI LEADER

LEADER označava participativni regionalni razvoj koji služi ruralnim zajednicama, privatnom sektoru i civilnom društvu. Sudjelovanje u LEADER-u podrazumijeva ne samo sukreiranje nego i sufinanciranje.

Lokalna akcijska grupa (LAG) je javno-privatno partnerstvo na određenom području, koje kao forum za sudjelovanje građana ima nekoliko uloga: savjetovanje o financiranju, umrežavanje i poduzetnost usmjerenu na inovacije.

LEADER omogućuje najveću tematsku slobodu u području regionalnog razvoja, budući da LAG odabire projekate koji će biti podržani. Ovaj oblik samoodređenja postoji samo u LEADER-u.

EU je za **LEADER/CLLD** osigurala financiranje iz **više fondova** (EPFRR, EFPRA, EFRR, ESF), uključujući nacionalno sufinanciranje i širok raspon financijskih opcija.

EUROPSKO LEADER UDRUŽENJE ZA RURALNI RAZVOJ

ELARD je međunarodna neprofitna organizacija osnovana kako bi poboljšala kvalitetu života u ruralnim područjima i podržala populaciju kroz održivi, integrirani lokalni razvoj.

Značaj ELARD-a je u okupljanju Lokalnih akcijskih grupa posvećenih uključivanju svih dionika u ruralni razvoj na lokalnoj razini. ELARD okuplja gotovo 2 500 Lokalnih akcijskih grupa i Lokalnih akcijskih grupa za ribarstvo iz 29 zemalja, uključujući zemlje koje nisu članice Europske unije, ali su usvojile i provode metodologiju LEADER.

Naša vizija je

“Održiva Europa kroz participativnu demokraciju u svim ruralnim područjima i šire”!

I. METODA: INTEGRATIVNO I USMJERENO NA PRAKSU

Na temelju isprobanog i testiranog modela participacije, LEADER podjednako potiče sva tri društvena područja: jedinice lokalne samouprave, gospodarski sektor i civilno društvo. LEADER je idealan kada je potrebno pronaći ideje na lokalnoj razini te kada su potrebne vještine samoorganizacije i samostalnog rješavanja problema.

Neovisni regionalni razvoj nastao je kao rezultat suočavanja s krizom: ključni događaj bila je prva kriza cijena nafte 1973. Kao posljedica toga, ponovno je otkrivena važnost regionalnih resursa. LEADER je orijentiran na inovacije: razvoj se postiže isprobavanjem nekonvencionalnog.

LEADER metoda ima 7 načela: projekti odozdo prema gore, lokalne razvojne strategije, lokalne akcijske grupe, umrežavanje, inovacije, suradnja i više-sektorske akcije.

II. ORGANIZACIJA: MREŽA LOKALNIH AKCIJSKIH GRUPA

LEADER/CLLD zahtijeva javno-privatno partnerstvo: svaka Lokalna akcijska grupa (LAG) ima ured u regiji i središnja je upravljačka jedinica koja može reagirati brzo i ovisno o lokaciji – posebno u kriznim situacijama. Također, LAG daje financijske savjete, pomaže u umrežavanju i može djelovati poduzetnički.

Organizacijski oblik LAG-a odražava temeljni demokratski stav: odlučivanje i javna sredstva predaju se samoorganiziranoj skupini koja je odgovorna za lokalnu strategiju i njezinu provedbu. Predstavnici civilnog društva većinski su zastupljeni u svakoj skupini. Načelom autonomije, što znači samoodređenje uz osobnu odgovornost, postiže se učinak mobiliziranja stanovništva za rješavanje vlastitih problema.

III. FINANCIRANJE: SUDJELOVANJE KROZ SUFINANCIRANJE

Financiran uglavnom iz javnih fondova EU te putem nacionalnog sufinanciranja, LEADER pruža financijsku potporu idejama i projektima za razvoj ruralnih područja. Ali LEADER je mnogo više od samog financiranja: to je konkretan oblik sudjelovanja kroz sufinanciranje regionalnih, a često i privatnih aktera.

LEADER se trenutno provodi s financijskim udjelom od minimalno 5% Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR). Svaki projektni fond sastoji se od udjela EU-a od 80% i državnog doprinosa od najmanje 20%. No, u nizu različitih projekata, LEADER često predstavlja cijelo tematsko područje ruralnog razvoja.

Primjenom načela sufinanciranja od strane regionalnih aktera iz javnih i privatnih interesnih skupina, u regijama se osigurava ulaganje iz više javnih fondova.

5

ULOGA LEADER/CLLD-a

I PODRUČJA INTERVENCIJE I UTJECAJA

LEADER može odgovoriti na društvene potrebe i usluge u ruralnim područjima zahvaljujući jedinstvenoj kombinaciji svog pristupa. LEADER stvara visok stupanj otpornosti na krize i inovativnu snagu u ruralnim područjima. Danas su ti učinci važniji nego ikad.

1

ULOGA U SFERI OBRAZOVANJA I DEMOKRATIZACIJE

Demokratizacija: oni koju su pogođeni različitim problemima pronalaze vlastita rješenja za poboljšanje svoje okoline i životnog prostora. LAG pomaže u stvaranju ideja i implementaciji novih rješenja, koristeći iskustvo uključenih – participativna demokratija kroz sudjelovanje građana.

Promicanje identiteta: rad u LAG-u odvija se na dobrovoljnoj osnovi i stvara snažnu vezu između svojih članova. Promiče se kultura suradnje koja nije vezana za granice administrativne politike.

Prijenos znanja: LEADER povezuje ljude koji posjeduju regionalno znanje: npr. poljoprivrednike i obrtnike koji su iskustvom stekli dubinska znanja posebno vrijedna u konkretno primjenjivim inovacijskim procesima.

NOVI RURALNI SCENARIJ

ŠPANJOLSKA

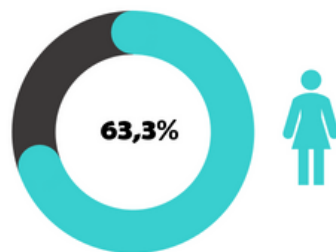
Foto: Jason Goodman na Unsplash

"Novi ruralni scenarij: Ciljevi održivog razvoja (COR/SDGs), Agenda 2030. i LEADER", online seminar u organizaciji REDR-a tijekom 2020. i 2021.

Cilj je bio podizanje svijesti o Ciljevima održivog razvoja (COR/SDGs).

2 izdanja

2.483 prijavljenih ljudi

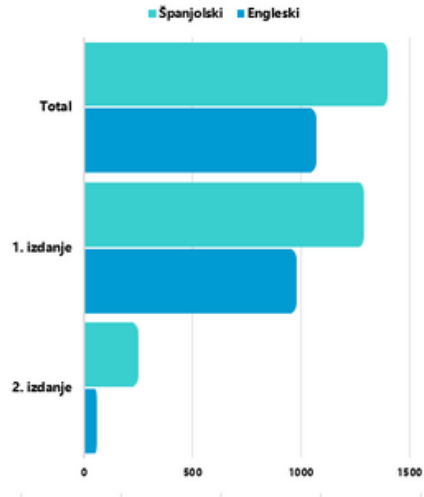

Utjecaj i evaluacija

Seminar je ponudio praktične alate za implementaciju u ruralnim područjima te stvarne indikatore (utjecaj i evaluacija).

Sudionici koji smatraju da je seminar ispunio njihova očekivanja

97%

2 TRŽIŠTE RADA & DRUŠTVENO-POLITIČKA ULOGA

Stvaranje radnih mjesta i prilika: nova tržišta, nove mogućnosti za turizam – većina LEADER aktivnosti stvara radna mjesta. Ne zaboravimo: oko 300 ljudi zaposleno je u LAG-ovima u Hrvatskoj, a uz njih još radi i više od 350 članova projektnog osoblja. Suradnjom LEADER-a i poslovnih subjekata stvaraju se prilike za stručne i zanatske obrte.

Socijalna pitanja: bolja ravnoteža poslovnih i obiteljskih obveza jedna je od ideja koje LEADER promiče. LEADER promiče stvaranje socijalnih usluga temeljenih na potražnji, uz osjetljivost prema skupinama u nepovoljnom položaju, npr. mladi ili starije osobe kojima je potrebna njega.

Uključivanje nedovoljno zastupljenih skupina: kao nestranački forum, LAG ima zadatak aktivno uključiti skupine ljudi koji obično ne sudjeluju u procesima donošenja odluka: npr. adolescenti, starije osobe, migranti, pridošlice u regiji itd.

DRUŠTVENO ANGAŽIRANE ŽENE

IRSKA

● Autor: Terry Keenan

Transnacionalni suradnički projekt "Društveno angažirane žene" koji je pokrenula North, East and West Kerry Development Company (NEWKD) / Razvojna kompanija Sjeverni, istočni i zapadni Kerry a koji je financiran sredstvima iz Programa ruralnog razvoja, imao je za cilj podržati žene-vođe diljem regije u rastu i razvoju njihovih poslova kroz susrete sa sličnim poduzetnicama, poljoprivrednicama i proizvođačicama.

Sudionice su dobile priliku za susret, dijeljenje i učenje od svojih kolegica u Irskoj i Poljskoj pod vodstvom stručnjaka za pojedine projektne sadržaje iz Poduzetničke akademije, koji su osigurali potporu na putu njihovog rasta, kako osobnog tako i poslovnog.

VIDEO

Upoznavanje s novim idejama i perspektivama

Ključna komponenta programa bilo je stvaranje malih, povjerljivih, suradničkih grupa istomišljenica po sektorima, unutar tri grupe: poduzetnice, poljoprivrednice i stvarateljice (umjetnice, kreatorice i pjesnikinje).

Iznad svega, suradnički projekt „Društveno angažirane žene“ povezao je istomišljenice iz Irske i Poljske i umrežio sve sudionice.

Kombinacija on-line seminara i radionica uživo, dopunjena iskustvom iz prve ruke stečenim posjetom svojim kolegicama u drugoj zemlji, obogatila je ove žene novim vještinama, upoznala ih s novim idejama i perspektivama, i dala im pouzdanje da nastave s razvojem svojih interesa.

3

ULOGA STVARANJA EKONOMSKIH POLITIKA

Promocija kružne ekonomije: LEADER promovira regionalne lance vrijednosti, lokalni razvoj i inovacije u turizmu – fokus je na stvaranju ekološki efikasne ekonomije kao alternativnog modela "društvu jednokratne ambalaže" odnosno „potrošačkom društvu" (konzumerizmu).

Metode regionalne proizvodnje: u kontekstu LEADER-a regionalnu proizvodnju karakterizira (ponovno) uspostavljanje kontakta između proizvođača i potrošača kao odnosa povjerenja. Posljedično, ekonomski kapital se umnaža zahvaljujući društvenom kapitalu.

Promocija inovacija: jedna od glavnih zadaća LEADER-a je promocija tehnoloških inovacija kao sredstava ekološke modernizacije, te promocija društvenih inovacija kao "reformi potaknutih onima kojih se to tiče". LEADER je shvaćen kao laboratorij inovacija s ciljem diverzifikacije ruralne ekonomije.

ROBNA MARKA "SAMMTISA"

Gruzija

Lokalna akcijska grupa Aragvi stvorila je lokalni brend "SamMtisa" koji je prvi državno priznati lokalni brend u Gruziji.

Cilj brenda je poslužiti kao oznaka kvalitete i znak popularizacije jedinstvenih lokalnih proizvoda i usluga, uspostaviti partnerske odnose između lokalnih proizvođača, kao i zajedničke tržišne strategije.

Vizija ovog projekta je ojačati pozicioniranje lokalne kulture, tradicije, proizvoda i usluga na nacionalnom i međunarodnom tržištu te stvoriti prepoznatljiviji znak kvalitete ruralnog gospodarstva.

4 ULOGA U OKOLIŠNIM I KLIMATSKIM POLITIKAMA

Ekološka modernizacija: LEADER promiče modernizaciju poljoprivrede pomoću digitalnih metoda kako bi se povećala učinkovitost korištenja resursa. Za LEADER je relevantna i inicijativa Pametnih sela, kao i uzimanje u obzir ciljeva održivog razvoja (COR/SDGs).

Prilagodba klimatskim promjenama: općine i regije vide strategije suočavanja s klimatskim promjenama kao pitanje razine provedbe. Njihova učinkovitost pokazuje se na regionalnoj razini. LEADER podupire projekte bitne za klimu kako bi se smanjile negativne posljedice i iskoristile nuspojave kao prilike.

Upravljanje krizama i transformacijom: LAG educira svoje članove kako se nositi s neočekivanim i neizvjesnim situacijama. Ova strategija unapređuje njihovu samoorganizaciju i vještine brzog rješavanja problema specifičnih za lokaciju, kako bi im se omogućilo da reagiraju na globalne izazove. Krize stvaraju mogućnosti za daljnji razvoj bez neuspjelih prilagodbi.

PLANIRANJE ZELENIH DOGAĐANJA

ESTONIJA

● Autorica: Kristiina Tammets

Planiranje zelenih događaja pomoć je organizatorima da organiziraju „zelenija”, održivija i okolišno prihvatljivija događanja u ruralnom području. Individualni zeleni planovi razvijaju se za određene događaje i pokrivaju nekoliko aspekata organizacije, što utječe na ekološki otisak.

Sadrži:

- Gospodarenje otpadom (uključujući otpad od hrane)
- Hrana i ugostiteljstvo
- Materijali i nabave
- Prijevoz
- Energija i resursi
- Komunikacija prije, tijekom i nakon događanja
- Organizacijski odbor (uključujući volontere)

Kapacitet i svijest

Razvoj zelenih planova promoviran je organizacijom edukacija i drugih aktivnosti jačanja kapaciteta, kako bi se objasnili elementi zelenih planova i dale preporuke organizatorima događanja.

Također se pokazalo korisnim pružiti mentorsku potporu organizatorima događanja kako bi im se pomoglo u procesu pripreme i provedbe pojedinačnog zelenog plana za njihova događanja.

Jedan od važnijih rezultata je ojačan kapacitet i razvijena svijest o tome kako organizirati zelena događanja u praktičnom smislu.

Informacija je došla do više od 180 000 ljudi.

5

ULOGA U EUROPSKIM POLITIKAMA

Sposobnost umrežavanja regija: LEADER je dio Europe regija. Dakle, načelo samoodređenja također uključuje integraciju u EU i solidarnost. LEADER regije surađuju u okviru uspostavljene mreže (ENRD: Europska mreža za ruralni razvoj - sada EU CAP Network) od 3.300 lokalnih akcijskih grupa u Europi.

Europsko razumijevanje na lokalnoj razini: poboljšana komunikacija o političko-ekonomskim ciljevima EU je ključna. To uključuje ravnopravno njegovanje europskog i regionalnog identiteta. Stoga, LEADER promiče Europu koja je bliska ljudima.

Transnacionalna suradnja: cilj je gospodarsko i kulturno otvaranje – vitalnost kao rezultat lokalnih poslovnih formacija i međunarodnih kontakata ljudi koji unapređuju svoje vještine kroz međukulturalnu razmjenu (npr. vještina stranih jezika i poznavanje načina života).

EUROPSKA SPORA PUTOVANJA

Projekt transnacionalnog turizma

● Autor: Christian Strassegger

Turizam koji je istovremeno neobičan i drugačiji. Spora putovanja ne uključuju znamenitosti iz sjajnih brošura. Cilj je upoznavanje ljudi u različitim dijelovima Europe i sudjelovanje u njihovom svakodnevnom životu.

Devet partnerskih regija nalaze se u Luksemburgu, Švedskoj, Italiji, Njemačkoj, Litvi i Austriji.

Ogledni projekt LAG-a Oststeirisches Kernland (Štajerska) & Urfahr West (Gornja Austrija) i 8 europskih LAG-ova.

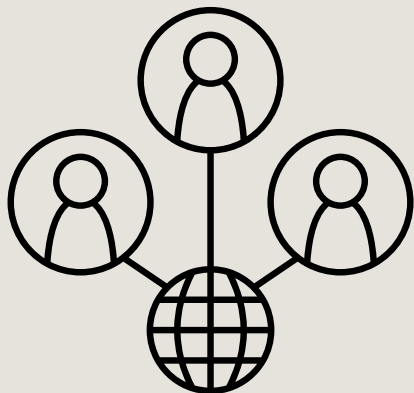

3 uloge Lokalnih akcijskih grupa

SAVJETODAVNI CENTAR ZA FINANCIRANJE

Ova zadaća uključuje davanje savjeta o financiranju, pružanje potpore projektima i brzu evaluaciju ideja i projekata koje prijavljuju regionalni akteri u skladu s lokalnom razvojnom strategijom. Drugim riječima, provedbena i računovodstvena podrška odobrenim projektima.

Samoodređenje LAG-a, najjednostavnije rečeno, znači odabir projekata relevantnih za LEADER. Stručno vodstvo LAG-a s uredom u regiji čine najmanje dvije osobe.

3 uloge Lokalnih akcijskih grupa:

MREŽNA JEDINICA

LAG je predodređen za poticanje uspostave regionalne i transnacionalne mreže gospodarskih i osobnih odnosa. To znači da društveni kapital promiče ekonomski kapital. U odboru za donošenje odluka i radnim skupinama LAG-a zastupljeni su „ključni igrači“. Svojim sposobnostima ili društvenim položajem mogu pozitivno utjecati na važnost širenja LEADER projekata.

LAG aktivno predstavlja regionalne projekte, preuzima ulogu prenositelja inovacija i lokalne mrežne jedinice za informiranje o strateškim temama na razini EU, te državnim i regionalnim razinama. LAG nudi širok raspon usluga: savjetovanje o metodama, organizacijsku potporu kao što je iniciranje suradnje i pregovaranje oko javnih sredstava za provedbu projekata.

3 uloge Lokalnih akcijskih grupa:

POTICANJE DRUŠTVENIH INOVACIJA

LAG i sam može postati neprofitno poduzeće, posebice ako se ne pronadu prijavitelji projekata u strateški relevantnim tematskim područjima. LAG karakteriziraju brojni projekti usmjereni na inovacije i transnacionalnu suradnju u europskoj mreži. U ovom slučaju, njegova uloga je poduzetnička, jer su projekti unaprijed financirani, financijski i sadržajno upravljani dok se traže su-financijeri, a za projekte se preuzima odgovornost.

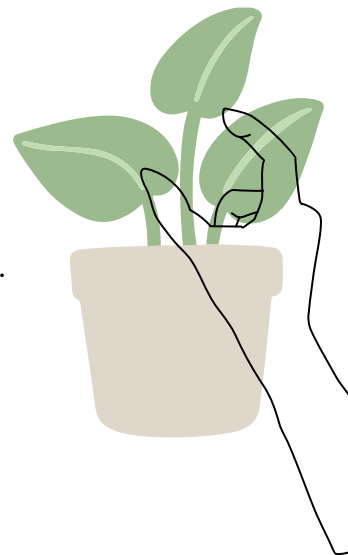
Uz upravljanje LAG-om, upravljanje ljudskim resursima također se odnosi na procese inovacije i sudjelovanja, uključujući komunikaciju, kreativnost i tehnike posredovanja. U tom smislu, regionalno rješavanje problema i transformacijski procesi su ključni.

OD LEADER-a DO CLLD-a

Europska komisija je promovirala **LEADER (liaison entre actions de développement de l'économie rurale)** kao pristup zajednici koji se provodi od 1991. LEADER je započeo kao program revitalizacije ruralnog gospodarstva i razvio se u program aktivnog sudjelovanja lokalnog stanovništva (**CLLD: lokalni razvoj vođen zajednicom**).

Uspjeh LEADER-a diljem Europe rezultirao je primjenom metode i njezinog organizacijskog oblika u europskim strukturnim i investicijskim fondovima (u području ruralnog, pomorskog i regionalnog razvoja te u području socijalnih usluga).

LEADER može puno više: koristeći koncept više-fondovskog financiranja, kroz LEADER/CLLD se istražuju nove teme kao što su urbani i ruralni razvoj te novi korisnici kao što su društvena i poslovna poduzeća. CLLD s više-fondovskim financiranjem predstavlja budućnost LEADER-a kao nositelja participativnog regionalnog razvoja. Time se može dodatno potaknuti postojeći potencijal stanovništva za postizanje zajedničkih regionalnih ciljeva, a za LAG to podrazumijeva bolje planiranje financiranja (Europski odbor regija).

LEADER JE DJELOTVORAN

3.300

Broj LEADER regija u EU: 3.300
lokalnih akcijskih grupa
implementira LEADER/CLLD.

LEADER/CLLD se uglavnom
financira iz Europskih strukturnih
fondova i sufinancira državnim
fondovima.

250.000

Više od 250.000 odobrenih
LEADER/CLLD projekta.

LEADER: POGOTOVO SAD!

DEMOKRATIČAN
DRUŠTVENO INOVATIVAN
EKONOMIČAN
EKOLOŠKI
EUROPSKI

European Leader Association
for Rural Development
Brussels, www.elard.eu

SWEDISH
PRESIDENCY
2020-2022

LEADER forum
Österreich

IMPRINT: ELARD naklada koju predstavlja Marion Eckardt: Avenue Reine Astrid 59B/9, 1780 Wemmel, BELGIUM, www.elard.eu • Urednici odgovorni za sadržaj: Dr. Wolfgang Berger, Mag. Stefan Niedermoser, DI Christine Filipp • Icons: canva © canva.com • Grafičko oblikovanje: Annie Linsemark • 11/2022

Prijevod s engleskog: LEADER mreža Hrvatske

